

z nalivi, plohami in nevihtami, smo zaradi vpliva na vrednosti in posledično vprašljivosti zanemarili. Zaradi pomanjkanja paše smo čmrlje občasno krmili. Z dodano sladkorno raztopino, ki smo jo predhodno izmerili, se je večerna masa gnezda tako povečala. Hrano smo dodali v 1–4 lončkih tablet »vitergin«, mase od enega do štiri grame. Na izračun vrednosti spremenljivke **kol-hr** za ta dan povečana masa ni vplivala. S tem postopkom merjenja količine dnevno nabrane in delno použite hrane sta bili največji ugotovljeni vrednosti 22,0 in 19,5 grama, izmerjeni 26. maja oziroma 24. maja, najmanjši vrednosti pa –2,3 in –3,3 grama, izmerjeni 28. junija oziroma 13. junija. Negativna vrednost pomeni, da so čmrlji ta dan

nabrali za toliko manj hrane, kot so je použili. Zaradi nevihtnega vremena, ko so dežne kaplje padale tudi na panj, nismo upoštevali visokih vrednosti mase, prikazanih v grafu za dneve 27. 5. – 29. 5. in 20. 6..

V letu 2020 so bila merjenja donosa opravljena še pri štirih vrstah čmrljev, kar je zgoščeno prikazano v naslednji razpredelnici:

vrsta čmrljev	matica se vselila v panj	prva mlada matica je izletela	največja teža donosa(g)	datumi največjega donosa
<i>B. jonellus</i>	14. 3.	3. 5.	19	4. 5.
<i>B. hypnorum</i>	18. 3.	26. 5.	85	23. 5.
<i>B. humilis</i>	7. 4.	20. 6.	12	20. 6.
<i>B. pascuorum</i>	9. 4.	29. 6.	12	18. 6., 20. 6., 21. 6.

Zahvala

Zahvaljujem se g. Marku Borku, uredniku *Slovenskega čebelarja*, za pomoč pri oblikovanju besedila, in doc. dr. Tini Jukič s Fakultete za upravo Univerze v Ljubljani, za pomoč pri izdelavi grafa.

Po velikosti donosa je izstopala vrsta *B. hypnorum*, za katero je značilno, da je v gnezdu na višku razvoja družine veliko število delavk, tudi več sto, da so delavke izredno delavne, saj izletavajo od ranega jutra do poznega večera, tudi v hladu in dežju. Analiza merjenja je bila objavljena v glasilu *Acta Entomologica Slovenica*, Vol. 29, št. 1, 2021. 🍷

Vpliv Petra Pavla Glavarja (1721–1784) čez meje tedanje Kranjske

Janez Gregori

janez.gregori@gmail.com

Bilo je obdobje vladanja cesarice Marije Terezije, ki je vladala od leta 1740 do svoje smrti, leta 1780, obdobje razsvetljenstva je s svojimi naprednimi idejami vneslo nemir in delovno vnemo na vsa področja človekovega udejstvovanja. Povečana je bila skrb za napredek kmetijskih panog, kamor je spadalo tudi čebelarstvo. In prav za napredek te panoge je bilo tedaj med Slovenci več v čebelarstvu izkušenih mož, med njimi velečebelar Peter Pavel Glavar (1721–1784), duhovnik in graščak na gradu Lanšprež pri Mirni na Dolenjskem, ter Anton Janša (1734–1773), čebelar in ljudski slikar z Breznice na Gorenjskem. Verjetno se v življenju nikoli nista srečala, a njuna povezava je pustila pečat, tako v slovenskem kot v svetovnem čebelarstvu.

Leta 1766 je Anton Janša z domače Breznice skupaj z bratom Lovrencem odšel na Dunaj, in tam sta se vpisala na bakrorezno risarsko šolo, da bi se izpopolnila v risarski stroki. Anton Tomaž Linhart iz bližnje Radovljice

je zapisal, da naj bi bil Janša ob odhodu na Dunaj nepismen. Koliko je bil večš nemščine, lahko samo domnevamo. Na Dunaju se je Janša posvečal risarski stroki, obenem pa tudi čebelarstvu, ki mu je povsem spremenilo prvotno načrtovano življenjsko pot.

Nižjeavstrijska kmetijska družba je leta 1769 iskala čebelarja in za službo se je prijavil Anton Janša – in bil sprejet. Naslednje leto, 1770, ga je cesarica imenovala za učitelja čebelarstva na novoustanovljeni čebelarski šoli na Dunaju. Kako se je Janši lahko zgodil tak življenjski preobrat?

V tem času je delovala Čebelarska družba v Gornji Lužici, katere tajnik je bil Adam Gottlob Schirach. Njegovi prispevki v glasilu »Abhandlungen und Erfahrungen der Oberlausitzer Bienengesellschaft« (Razprave in izkušnje Gornjelužiške čebelarske družbe), katerega izdajatelj je bil v letih 1766–1771, kažejo njegovo razgledanost na področju čebelarstva. Do leta 1770 je izdal tudi štiri čebelarske knjige.

Doprnski kip P. P. Glavarja

Foto: Arhiv ČZS

Schirach je bil v svojem času nesporna čebelarstva avtoriteta. Pričakovali bi, da bi mesto čebelarja, ki ga je iskala Nižjeavstrijska kmetijska družba, zasedel kdo iz njegovega kroga in ne v čebelarstvu svetu neznani kranjski učenec risarstva.

Za odgovor so pomembni dogodki na Kranjskem. Leta 1768 je dunajska vlada razposlala kmetijskim družbam v presoji »Predlog za izboljšanje čebelarstva v c. k. dednih deželah«, na katerega je še isto leto v imenu ljubljanske kmetijske družbe obširno odgovoril Peter Pavel Glavar. Njegov »Odgovor« je v slovenščino prevedel prof. Stane Mihelič in v knjigi o Antonu Janši (1934) obsega kar 27 strani. V njem Glavar opisuje način čebelarjenja na Kranjskem, čebelarstva razmere pri nas, svoje panje z nakladami, kako delamo umetne roje, načine vzreje matic, prašenje matic zunaj panja, prevažanje čebel na pašo, bolezni čebel in drugo. Nazadnje se obrača na oblasti s prošnjo, naj pomagajo ubogim podložnikom, da bodo lahko čebelarili.

Glavarjev »Odgovor« je v čebelarstvu znanju presegal »Predlog za izboljšave čebelarstva v c. k. dednih deželah« dunajske vlade, pokazal je, kaj je za tiste čase napredno

čebelarstvo. Mihelič (1989) zaključuje, da je »po vsej verjetnosti prav Glavarjev »Odgovor« vplival na dunajsko vlado in vodilne člane kmetijske družbe, da so se takoj odločili nastaviti Janšo kot čebelarja pri Nižjeavstrijski kmetijski družbi«. In temu lahko samo pritrdimo.

Glavar je bil osrednja čebelarstva osebnost svojega časa na Kranjskem. Nesebično se je trudil za napredek, razdal se je z znanjem in s snovnimi dobrinami, da bi pomagal podložnikom tudi na čebelarstvu področju. Njegov vpliv je segal tudi čez meje Kranjske, tlakoval je sijajno čebelarstvo pot Antonu Janši. Bil je spoštovan tudi izven svoje ožje domovine Kranjske, dokaz za to je, da so leta 1772 »gospoda Glavarja s soglasnim sklepom sprejeli za naravoslovnega člana Gornjeluziške naravoslovno-gospodarske čebelarstva družbe«. ◆

Viri:

De Keller, A. (1881): *Bibliographie universelle d'apiculture*. Milan, Ulrich Hoepli, 223 str.

Mihelič, S. (1934): *Anton Janša, slovenski čebelar*. Čebelarstvo društvo za Slovenijo v Ljubljani, 163 str.

Mihelič, S. (1989): *Zgodovina slovenskega čebelarstva*. V samozaložbi Slovenskega etnografskega muzeja in Avstrijskega muzeja za etnografijo, str. 15–52.

Čebelarjeva opravila v septembru

Franko Dolgan – Narin

franko.dolgan@gmail.com

Med pisanjem članka, v sredini avgusta, imam čebele v gozdu. Letos vsekakor ni običajna sezona, zato so tudi navodila za ta mesec prilagojena okoliščinam in jih ne gre uporabljati v bolj normalnih letinah, kot smo jih navajeni čebelarji. Do sedaj namreč še nisem točil, kot še veliko slovenskih čebelarjev. Medenje lipe pa sem izkoristil za gradnjo novih satov, ker mi jih primanjkuje. Čebele so mi na lipi zgradile med šest in osem satov na družino. Sedaj se nadejam, da bom točil hojev med. Zaradi medenja hoje so se nekatera avgustovska opravila prenesla v september. Lahko se zgodi, da bo kakšna čebelja družina zaradi tega tudi propadla.

Zakasnjeno zadnje točenje

Ker se letos moja pašna sezona zaradi medenja hoje končuje šele septembra, bom po zadnjem točenju še jesensko zatiral varoje kar v gozdu in tudi začel

Zatiranje varoje le pri družinah z zalego, družine označene z veliko črko Z

krmiti s sladkorno tekočino v razmerju 3 : 2, v korist sladkorju. V gozdu pa zato, ker imam čebele bolj na samem in je manjša možnost povzročitve ropa, ko bom v čebelji družini urejal gnezdo (urejanje gnezda sem opisal v prejšnji številki). Iz plodišča odstranim krajne polne medene sate ter jih nadomestim s praznimi. Ob prisotnosti velike količine medu manovega izvora je vprašljiva uspešna izzimitev družin, ker ni primeren za prezimitev. Kjer je potrebno, menjam matice in po nekaj dneh, ko vse postorim, prepeljem čebele domov. Leta 2019 so se mi ta opravila zavlekla do 14. septembra in so vse družine preživele zimo.

Foto: Franko Dolgan